

Denne fil er downloadet fra
Danmarks Tekniske Kulturarv
www.tekniskkulturarv.dk

Danmarks Tekniske Kulturarv drives af DTU Bibliotek og indeholder scannede bøger og fotografier fra bibliotekets historiske samling.

Rettigheder

Du kan læse mere om, hvordan du må bruge filen, på
www.tekniskkulturarv.dk/about

Er du i tvivl om brug af værker, bøger, fotografier og tekster fra siden, er du velkommen til at sende en mail til *tekniskkulturarv@dtu.dk*

B. Dessau:

Geskakten.

336.2 Des

1915.

ØLSKATTEN

AF

B. DESSAU

POLITIKENS KRONIK

KJØBENHAVN 1915
POLITIKENS TRYK

DANMARKS TEKNISKE BIBLIOTEK

OLSKATTEN

H. H. H. H.

1011111111111111

1111111111111111

1111111111111111

Den 1. Oktober 1916 er det 25 Aar siden, at Loven om en Ølskat traadte i Kraft. Den vedtoges i Rigsdagssamlingen 1890—91 og blev stadfæstet af Kongen den 1. April sidstnævnte Aar. Der havde vel i tidligere Tider været paalagt Ølproduktionen Afgifter, men de maa nærmest betegnes som Told eller Akcise, saaledes den gamle *Formalingsafgift*, der ophørte 1851. Det var først, da Produktionen af Bajersk-øl tog Fart, at man blev paa det rene med, hvilket godt Skatteobjekt man havde i dette Produkt, og navnlig efter at den saakaldte Børsbetænkning i 1881 var udkommet, blev Raabet paa en Beskatning af det bajerske Øl almindeligt i mange forskellige Krese. Man havde vel nærmest tænkt sig en Ølskat som et vigtigt Led i en almindelig Skattereform, ved hvilken Afgifter paa forskellige Varer skulde bortfalde eller nedsættes, samtidig med at Alkoholbeskatningen i det hele blev reguleret.

I Efteraaaret 1889 fremsatte da *Estrup*, der den Gang var Finansminister, Forslag til Lov om en Ølskat af 7 Kr. pr. Tønde og om en Forhøjel-

se af Brændevinsafgiften fra 18 Øre til 1 Kr. pr. Pot absolut Alkohol. Rigsdagssamlingen forløb, uden at Sagen bragtes til Afslutning. I den paafølgende Samling fremsatte Regeringen paa ny Forslag om en Ølskat — denne Gang paa 10 Kroner pr. Tønde — men uden nogen Forhøjelse af Brændevinsafgiften. Resultatet blev, at Ølskatten gennemførtes, medens Brændevinen gik fri i Kraft af Parolen om „den fattige Mands Snaps“. Først i 1908 blev noget af Uligheden med Hensyn til Beskatningen af Alkohol i Øl og Brændevin udlignet, idet der samtidig med Omregningen af Afgifterne fra 18 Øre pr. Pot til 19 Øre pr. Liter 100 pCt. ren Alkohol, hvad der i sig selv var en lille Forhøjelse, indførtes en Tillægsafgift af 45 Øre pr. Liter 100 pCt.s Spiritus, der anvendtes til Forskæring af Vin, Kognak og lignende. Endelig i 1912 forhøjedes Brændevinsafgiften i Almindelighed til den nugældende Sats, 60 Øre pr. Liter 100 pCt.s ren Alkohol. Men den Dag i Dag er Alkohol i Øl dog mere end 4 Gange saa højt beskattet som Alkohol i Brændevin!

Forinden Forslaget fremsattes i 1889, havde man overvejet de andesteds benyttede Former for Beskatning, som den amerikanske Stempel-skat og den tyske Maltskat. Man endte imidlertid med en *Skat paa det færdige Produkt* af 10 Kr. pr. Tønde af indtil 144 Potter, idet Loven dog

indeholdt en Bestemmelse om, at der indtil den 1. Oktober 1895 kun skulde opkræves 7 Kroner pr. Tønne. Skatten skulde erlægges af alt Øl, der tilvirkes i Salgs- eller Andelsbryggerier, og som ved Udleveringen fra Bryggeriet indeholder $2\frac{1}{4}$ Vægtprocent Alkohol eller derover.

Men den højere Skat kom heller ikke efter 1. Oktober 1895 til at træde i Kraft. To Gange besluttede man, hver Gang for et Aar, at Forhøjelsen skulde udsættes. Det havde nemlig vist sig efter Ølskatlovens Ikrafttræden, at Forbruget for en Del havde vendt sig fra Bajerskøl til det langt lavere beskattede Brændevin, og man frygtede da for, at 10 Kroners-Satsens Ikrafttræden vilde bevirke en yderligere Forskydning af Forbruget i samme Retning. I Stedet for — som det havde været Meningen — at hemme Drikkeriet, havde man da blot opnaaet en for dette Formaal mindre gunstig Forbrugsomlægning. Skulde man nu paalægge Øllet en endnu højere Skat, maatte det være udelukkende af finansielle Grunde — de moralske Hensyn vilde man komme i aabenbar Modstrid med. Dertil kom, at Virkningen af Skattens Forhøjelse meget let kunde blive skæbnesvanger for de smaa og mellemstore Bryggerier. Alt dette fremkaldte en vis Usikkerhed i Regering og Rigsdag, og man greb da med Glæde det Tilbud, som Bryggeriet *Gamle Carlsberg* i 1897 gjorde om selv at bære en Forhøjelse af 2 Kroner pr.

Tønde paa Betingelse af, at Skatten samtidig blev sat til 9 Kroner i Stedet for de i den oprindelige Lov forudsatte 10 Kroner. Følgen af Gamle Carlsbergs Tilbud var, at samtlige andre Bryggerier ogsaa selv maatte bære Forhøjelsen. Gamle Carlsbergs Motiv til dette Skridt var Ønsket om at lægge en Dæmper paa den meget skarpe Konkurrence, der paa dette Tidspunkt førtes mellem Bryggerierne, og som havde medført, at Gamle Carlsbergs Andel saavel i hele Landets som i Hovedstadens Bajerskølproduktion var relativt aftagende. Lovgivningsmagten gjorde selvfølgelig gerne Brug af Tilbudet, der gav Statskassen en forøget Indtægt, uden at det gik ud over Konsumenterne, og uden at Ordningen gav Anledning til moralske Betæneligheder.

Den saaledes ændrede Skat traadte i Kraft den 1. Maj 1897; som en Indrømmelse til de mindre Bryggerier gaves der for et Tidsrum af 5 Aar en Moderation af:

1 Kr. for de første 1500 Tdr., der aar-					
	lig	fraførtes	et	Bryggeri.	
1 $\frac{1}{4}$ Kr. for de næste 1500 Tønder.					
1 $\frac{1}{2}$ Kr.	„	„	„	„	„
1 $\frac{3}{4}$ Kr.	„	„	„	„	„

Der var nu i en Aarrække Ro om Ølskatten, idet den Ændring, der fandt Sted ved Loven af 17. December 1908, og som var en Følge af Metersystemets Indførelse, kun gik ud paa at omsætte Skatten fra 9 Kroner pr. Tøn-

de til Kr. 6,85 pr. hl. Det tidligere Spillerum af 8 Potter pr. Tønde bibeholdtes, idet en Hektoliter ved Betaling af Skatten kunde beregnes til 105,88 Liter.

Da den stærke Stigning af Statsudgifterne, som var indtraadt efter Aarhundredskiftet, imidlertid fortsattes, og da samtidig Indtægterne i disse Aar var nedadgaaende, blev det nødvendigt at søge forøgede Statsindtægter. Ved Finansreformen i 1912 undgik Øllet derfor ikke sin Skæbne; Finansministeren foreslog en saa klækkelig Forhøjelse af Ølskatten som fra Kr. 6,85 til Kr. 10,25 pr. hl. Under Behandlingen af Forslaget i Rigsdagen lykkedes det dog at komme ned til Kr. 9,50 pr. hl med en Moderation for de første 8000 hl, der udleveres fra hvert Bryggeri om Aaret, men saaledes at det ovennævnte Spillerum faldt bort. Carlsberg Bryggerierne og Tuborgs Fabriker maatte dog gaa ind paa en Aftale om, at de indtil den 1. Oktober 1917 ikke vilde forhøje Pri-serne paa skattepligtigt Øl med mere end de 3 Kroner pr. hl eller 1 Øre pr. Flaske, der var foranlediget af Skattens Forhøjelse — en Aftale, der ændredes i dette Foraar som Følge af de ved Krigen skabte ekstraordinære Forhold. Den faktiske Forhøjelse af Skatten androg ikke mindre end 47 pCt., naar der bortses fra den foran nævnte Moderation.

Allerede ved sin Fremkomst i 1891 var den danske Ølskat en af de højeste

i de Lande, hvor Ølforbruget overhovedet spiller nogen Rolle. I Øjeblikket overgaas den kun af den i Anledning af Krigen stærkt forhøjede Ølskat i England.

Kontrollen med Skattens Indkrævning og Tilsynet med Bryggerierne henhører under Toldbestyrelsen og er underlagt et særligt Inspektorat. Skatten erlægges maanedsviis paa Grundlag af de af Bryggerierne førte Salgsbøger, der ligesom de paabudte Driftsbøger føres efter særlige Skemaer. De paagældende Embedsmænd har paa enhver Tid af Døgnet fri Adgang til Bryggerierne, der er pligtige til at forevise alle Lokaler og Redskaber og give al den Oplysning, som Eftersynet maatte ønske, lige som de er pligtige til at udlevere Prøver af Øllet til Undersøgelse.

Det er i Loven foreskrevet, paa hvilke Størrelser Fustager og Flasker Øllet maa fraføres Bryggerierne, ligesom der er givet Bestemmelser med Hensyn til Emballagens Mærkning. Ved Udførsel af Øl her fra Landet betales ingen Skat, idet det Kvantum, der eksporteres, afskrives i Salgsbogen mod Kvittering fra Toldvæsenet.

For Overtrædelser af Loven er fastsat strenge Straffe. I de forløbne 25 Aar har der imidlertid ikke fundet nævneværdige Overtrædelser Sted. Er der begaaet Synder, skyldes det enten Skødesløshed eller Uvidenhed. Bryggerierne paaskønner fuldtud den Tilid, som Loven viser dem, fordi den

har gjort Byrden ved Statskontrollen lettere at bære. Staten har paa sin Side opnaaet en saa enkel og billig Opkrævning, at praktisk talt hele Skattens Provenu gaar ind i Statskassen. At Bryggerierne ikke har svigtet den Tillid, som er vist dem ved den valgte Kontrolform, fremgaar maaske tydeligst af den Omstændighed, at den nugældende Lov af 8. Juni 1912 næsten uforandret har beholdt samtlige Kontrolbestemmelser fra den oprindelige. Saa længe disse Bestemmelser haandhæves uden Smaalighed eller Bureaukratisme, vil der næppe opstaa Utilfredshed hos Bryggerne med Hensyn til de Byrder — fraset Skattens Størrelse — som paalægges dem ved Loven.

Finansielt har Skatten spillet en ikke ringe Rolle. Den gav i de første Aar 3 à 4 Millioner Kroner; efter Forhøjelsen i 1897 kom den op paa ca. 5½ Million og holdt sig lige til 1912 paa ca. 6 Millioner Kroner om Aaret. Efter Loven af 1912 har Indtægten været over 8 Milioner; den var saaledes i Kalenderaaret 1915 8,5 Millioner Kroner og vil for 1916 sikkert komme meget nær ved 9 Millioner — det hidtil højeste Beløb i Skattens Historie. Takket være den faste Plads, Øllet har i Befolkningens Forbrug, er Skatten indgaaet temmelig regelmæssig fra Aar til Aar.

Selv om de forskellige Forhøjelser som Følge af Folkemængdens Tiltagen ikke har formaaet varigt at bringe

den samlede Konsum ned, har de dog hemmet Industriens Udvikling, for hvilken der ellers er de bedste Betingelser i et Land, hvor Bryggeriernes Hoved-Raamateriale, Byggen, er den næstvigtigste Kornsort med Hensyn til Høstudbytte. Skatten ligger da ogsaa i Forhold til Varens Pris adskilligt over det normale Niveau af vor Toldbeskatning og indenlandske Forbrugsbeskatning, idet den udgør ikke mindre end ca. 45 pCt. af Varens Værdi.

Brændevinsafgiften giver efter Forhøjelsen i 1912 mellem 6 og 7 Millioner om Aaret, medens Sukkerafgiften indbringer ca. 5 Millioner; tilsammen giver altsaa disse vore tre største indenlandske Forbrugsskatter Staten 21 à 22 Millioner Kroner om Aaret, hvad der svarer til ca. en Femtedel af vor almindelige Skatteindtægt.

De 25 Aar har med Hensyn til den forretningsmæssige Side af vor Bajerskøl-Industris Historie mere været en Konsolideringens end en stærk Udviklingens Tid. Det indenlandske Salg er ikke stort højere end i Halvfemsernes Slutning, og det ligger ret konstant i de senere Aar:

i 1893—1895 gennemsnitlig	789,284 hl
- 1896—1900	945,219 „
- 1901—1905	909,136 „
- 1906—1910	971,217 „
- 1911	1,013,785 „
- 1912	882,677 „
- 1913	876,879 „
- 1914	905,349 „
- 1915	921,303 „

En Del af de smaa Bryggerier fra Periodens Begyndelse er forsvundet, idet der ved Ølskattens Ikrafttræden fandtes 43 Bryggerier, der fremstillede skattepligtigt Øl, medens Antallet nu er 35. Dette har utvivlsomt været til Gavn for Industrien, hvis Produkt har vundet i Ensartethed og Kvalitet, og Forretningsførelsen foregaar nu under fastere og mere stabile Former end under den hidsige Konkurrence i Halvfemserne.

De Krav, som fra Statens Side har været stillet til Skatten, er sket Fyldest; samtidig maa det indrømmes, at den Form, som man i sin Tid valgte for Afgiftens Erlæggelse, har været heldig. Medens Maltskat, Urtskat eller Stempelskat ofte medfører et for Bryggerierne generende Posekiggeri, har Skat paa det færdige Produkt i det Øjeblik, det forlader Bryggerierne, og saaledes som Loven er blevet haandhævet i de forløbne 25 Aar, medført forholdsvis faa Ubehageligheder. I Norge, hvor man tidligere har haft Maltskat, har man i 1912 da ogsaa valgt at gaa over til det danske System, efter at man havde fundet, at det havde væsentlige Fortrin fremfor den mere komplicerede Maltskat.

I de 25 Aar, Ølskatten har virket, har den indbragt den danske Statskasse ca. 150 Millioner Kroner, i det sidste Aar alene henved 9 Millioner; det maa da erkendes, at Øllet har gjort og stadig fuldtud gør sin Pligt overfor Staten.

Men Højden af den Afgift er da ogsaa naaet, som man kan paalægge vort gode, lette Bajerskøl, der gennem Aarene er blevet en daglig Livsfornødenhed for store Dele af Befolkningen, og man bør derfor nu efter det forløbne, urolige Kvartaarhundrede give vor betydningsfulde, nationale Bryggeriindustri, der har gjort Landet saamegen Ære, Fred til en fortsat, sund Udvikling.

